

Posudek na diplomovou práci Věry Markové
na téma

Zur neuen Bestimmung von synonymischen Reihen mit Hilfe der korpuslinguistischen Tools (Self-Organizing Maps, Contrasting Near-Synonyms). 242str. 24str. příloh. CD ROM.

Předložená práce vznikala jako příspěvek k projektu oddělení pro korpusovou lingvistiku na IDS Mannheim (Abteilung Lexik, Programmbereich Korpuslinguistik). Diplomandka pracovala velmi soustředěně a systematicky po celou dobu práce. Jedna kapitola práce vešla do příspěvku o využití korpusových nástrojů pro kreativní psaní. Dále prezentovala tuto práci v rámci interního workshopu dne 29. 6. 2007 na FF UK. Na základě svých výsledků byla přijata do interního doktorandského studia na ÚGS.

Práce byla sledována ze strany německého pracoviště (Dipl.-Ing. C. Belica). Myšlenku o rozvíjení Filipcova pojetí synonym pomocí nových korpusových nástrojů dostala od vedoucí práce jako hlavní impuls. Se svěřeným úkolem se při průběžných konzultacích a trpělivými rešeršemi vyrovnávala zdařile. Jejím úkolem byla nejen analýza bohatého materiálu, verifikace výsledků, kritické synopse slovníků a korpusových výsledků, ale i praktická, tj. didaktická aplikace vizualizovaných lexikálních vztahů na modelech, které vešly v informatice ve známost jako Kohonenovy sítě, jejichž pedagogické využití se v teorii učení dodnes praktikuje. Tyto sítě simulují neuronální spoje a pomáhají při samostatném učení. Typ SOM navržený na jazykový korpus je speciálním druhem Kohonenových sítí, jejich lingvistická interpretace a zdokonalování jsou výzkumným úkolem výše jmenovaného pracoviště, na němž participuje rovněž vedoucí práce spolu s Mgr. Markem Schmidtem.

Diplomandka prostudovala základní prameny k Filipcovu pojetí synonym. Následovaly analýzy a jejich typologizace dle míry shody se synonymy v Duden Deutsches Universalwörterbuch na substantivech a adjektivech, kde synonyma často slouží k explikaci významu. Dále byl učiněn pokus abstrahovat od slovnědruhových kategorií a porovnávat výsledků slov příbuzných napříč slovními druhy. Sám výběr zkoumaných dvojic byl inspirativní pro další výzkum proto, aby se ukázalo, zda výsledky budou odvislé od nějakého logicko-sémantického vztahu zadávaných slov. Výzkum potvrdil, že mapy ukazují na potřebu analýzy *parole*, tj. diskursu chápaného s Teubertem 2006 jako množiny výroků zachycených ve výřezu korpusu. Mapy diskursy segmentují na dílčí tématické diskursy a lze je i sémioticky interpretovat. Proto bylo nasnadě, aby se autorka pokusila rovněž o porovnání map s užítkem onomaziologické organizace slov v thesaurech. Výsledky hovoří kvůli vázanosti map na diskurs ve prospěch SOM. Dizambiguace synonymních párů ukazuje, že funkce CNS přináší částečný úspěch, jejich lexikografické uplatnění je však již dnes nezpochybnitelné, protože lexikografa zajímá kondenzovaná informace o kookurenčním spektru sledovaného slova resp. synonymického páru. Zkoumání jiných paradigmatických vztahů je dalším úkolem.

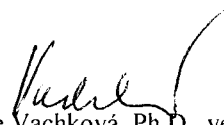
Verifikace výsledků pomocí textů bude přínosná při dalších pracích proto, že bude moci být zkoumán textový výskyt i v případě jiných elementů clusterů, které na vizualizovaném schématu nyní zůstávají ještě skryty.

Didaktická aplikace pro cizojazyčnou výuku dokládá kreativitu diplomandky, lze ji rozpracovat i pro práci s lexikem na vyšší úrovni.

Diplomandka došla k závěru, že možnosti průzkumu kookurenčních profilů u synonym skýtají nové možnosti, jak pojmout kontextuální podmíněnost volby synonyma a dospět k trefnější explikaci/distinkci významu na základě korpusových dat.

Vzhledem k velmi dobré úrovni práce po stránce věcné i jazykové ji doporučuji k obhajobě. Menší opomenutí formulační a jiné neobratnosti jsou vyznačeny v textu.

11. 9. 2007

PhDr. Marie Vachková, Ph.D., vedoucí práce